

Dansk pædagogisk forsknings repræsentation i internationale databaser 2

Af Michael Søgaard Larsen

I en tidligere artikel¹ er der redegjort nærmere for datamaterialet og dets kvantitative behandling i forbindelse med undersøgelsen af dansk pædagogisk forsknings repræsentation i internationale databaser.

Her skal blot nævnes, at datamaterialet er de dokumenter, der nævnes i årsberetninger 1980-1990 i tre danske pædagogiske forskningsinstitutioner, der dækker langt hovedparten af den danske pædagogiske forskning. Der er skabt en database over disse dokumenter. Med udgangspunkt i databasen er det undersøgt, i hvilket omfang dansk pædagogisk forskning optræder i internationale bibliografiske databaser og citationsindexer. Resultaterne af disse undersøgelser er allerede publiceret.

I denne artikel drejer det sig om søgning efter svar på spørgsmål af lidt mere kvalitativ art:

Spørgsmål 1: Hvad karakteriserer de danske pædagogiske dokumenter som publiceres på fremmedsprog?

Spørgsmål 2: Hvad karakteriserer de danske pædagogiske dokumenter, som optages i de internationale fagbibliografiske baser?

Spørgsmål 3: Hvad karakteriserer de danske pædagogiske dokumenter, som citeres internationalt?

Spørgsmål 4: Hvem er det der citerer dansk pædagogisk forskning internationalt?

Søgning efter svar på spørgsmål af denne type har at gøre med en mere generel søgning: søgningen efter mønstre i den internationale databaseregistrerede distribution af et fagområde, i dette tilfælde pædagogik.

Metode

Der er oprettet en database med de 5608 dokumenter, der indgår i undersøgelsen. Dokumenterne på *fremmede sprog* er derefter fundet frem herfra. Norsksprogede og svensksprogede dokumenter samt skolebøger i fremmedsprog med fremmedsprogede titler er ikke medtaget. Det er de således fremkomne 630 dokumenter, der er arbejdet videre med i denne sammenhæng. De benævnes i det følgende, de fremmedsprogede dokumenter. De fremmedsprogede dokumenter er derefter lagt ind i en poststruktur som vist herunder:

- *a Efternavn
- *b Fornavn(e)
- *c Titel
- *d (evt.) Undertitel
- *e Serietitel (evt nr)
- *f (evt) Antologiens titel og evt redaktør
- *g Trykkested
- *h Forlag
- *i Tidsskrifttitel nr x
- *j Publikationsår
- forfatters tilknytningssted
- *s Sprog i dokument
- *t Dokumenttype
- *u Forskningsindhold
- *v ERIC-hit
- *x BEI-hit
- *y AHS-hit
- *Z SSCI-hit

Den viste poststruktur giver mulighed for nærmere at karakterisere dokumenterne (*s-*u) samt mulighed for på det enkelte dokument at påføre dets fund i bibliografiske- og citationsdatabaser (*v-*z).

Den således fremkomne lille database med de fremmedsprogede dokumenter giver data til besvarelse af spørgsmålene 1 til 3.

I den tidligere afsøgning af AHS og SSCI blev der alene søgt for at finde ud af, hvad der blev citeret. Spørgsmål 4 handler om, hvem der citerer. Søgningerne i AHS og SSCI har derfor måttet gentages, men kun for de citerede dokumenters vedkommende. I forbindelse hermed er der foretaget download af de dokumenter som citerede de danske dokumenter. Eksempel på dette fra søgning i AHS er anført herunder:

?e cr=bugge ke, 1982

Ref	Items	Index-term
E1	1	CR=BUGGE K, 1948, US BUGGE GREN AV LAR
E2	1	CR=BUGGE KE, 1965, SKOLEN LIVET
E3	0	*CR=BUGGE KE, 1982
E4	1	CR=BUGGE KE, 1982, P171, MODET
E5	1	CR=BUGGE R, 1975, V6, P127, ACTA ARCHAEOLOGIAM A
E6	1	CR=BUGGE R, 1975, V6, P127, ACTA ARCHEOLOGIAM AR
E7	1	CR=BUGGE R, 1982, P103, KUNST KULTUR
E8	1	CR=BUGGE R, 1983, V111, P266, SCUOLA CATTOLICA
E9	1	CR=BUGGE S, OPPSKRIFT AV SOPHUS
E10	1	CR=BUGGE S, V105, P91, FLECKEISENS JB
E11	1	CR=BUGGE S, V14, P63, BB
E12	1	CR=BUGGE S, V2, P282, SAGA BOOK

Enter P or PAGE for more

?s e4

S11 1 CR="BUGGE KE, 1982, P171, MODET"

?t s11/au,ti,so/1

11/AU,TI,SO/1

Title: BIBLIOGRAPHY OF NORDIC RESEARCH IN COMPARATIVE RELIGION
1982-1983

Author(s): FLEMMING C; AHLBACK T

Journal: TEMENOS, 1984, V20, P157-224

Spørgsmål 1: De fremmedsprogede dokumenter.

De fremmedsprogede dokumenter er, som det fremgår, sorteret efter sprog, dokumenttype og fagligt indhold.

I *sproglig henseende* er langt de fleste af de fremmedsprogede dokumenter på engelsk. 533 af de 630 dokumenter, svarende til 84,6%, er på engelsk.

De 630 dokumenter er sorteret ud på følgende *dokumenttyper*:

Bogbidrag og artikler i bøger (134 dokumenter - 21,3%)
 Bøger/rapporter (126 dokumenter - 20%)
 Konferencebidrag (151 dokumenter - 24%)
 Tidsskriftartikler (219 dokumenter - 34,8%)

Indholdsmæssigt er de fremmedsprogede dokumenter sorteret relativt groft i tre hovedgrupper:

Fagdidaktik og fagets pædagogik: Her er medtaget litteratur som behandler undervisning i et skolefag, et skolefags pædagogiske betydning samt litteratur, der behandler selve faget. (397 dokumenter - 63%)

Pædagogik: Her er medtaget litteratur, der behandler undervisning, uddannelse, opdragelse og socialisering fra forskellige vinkler uden at være knyttet til bestemte skolefag. (173 dokumenter - 27,5%)

Andet: Her er medtaget den litteratur, der ikke har kunnet indpasses i de to førstnævnte grupper f.eks. rent psykologiske eller statistiske fremstillinger. (60 dokumenter - 9,5%)

Inden for hver af de tre grupper er der yderligere underopdelt for at få et billede af litteraturens faglige bredde:

FAGDIDAKTIK-----	397	63%
matematik	23	3,7
miljø	13	2,1
fremmedsprogsundervisning	53	8,4
geografi	31	4,9
kemi	78	12,4
musiske fag	16	2,5
biologi	18	2,9
dansk	35	5,6
fysik	18	2,9
historie	12	1,9
læsning	37	5,9

informationsteknologi	36	5,7
andre fag	27	4,3
PÆDAGOGIK-----	173	27,5%
danske uddannelsessystem	19	3
alm. didaktik/pæd. psykologi	47	7,5
læreruddannelse	23	3,7
specialundervisning	9	1,4
almen pædagogik	27	4,3
universitetsdidaktik	13	2,1
ulandspædagogik	12	1,9
småbørnspædagogik	15	2,4
voksenpædagogik	8	1,3
ANDET-----	60	9,5%
statistik	16	2,5
almen psykologi	26	4,1
andet	18	2,9

Sorteringen af materialet ud fra sprog, dokumenttype og indhold kan også anskues tværgående.

Sammenhængen mellem sprog og dokumenttype fremgår af skemaet herunder:

Tabel 1: Dokumenttype og sprog

	ikke-engelsk		engelsk	
	antal	procent	antal	procent
bogbidrag	26	26,8%	108	20,3%
bog/rapport	24	24,7%	102	19,1%
konferencebidrag	5	5,2%	146	27,4%
tidsskriftartikler	42	43,3%	177	33,2%

Det bemærkelsesværdig lille antal konferencebidrag på ikke-engelsk sprog er iøjnefaldende. Ligeledes er den relativ større andel tidsskriftartikler på ikke-engelsk sprog noterbar.

Sammenhængen mellem dokumenttype og emne er vist herunder:

Tabel 2: Dokumenttype og emne

	fagdidaktik		pædagogik		andet	
bogbidrag	82	20,7%	37	21,4%	15	25%
bog/rapport	65	16,4%	46	26,6%	15	25%
konferencebidrag	95	23,9%	44	25,4%	12	20%
tidsskriftartikler	155	39%	46	26,6%	18	30%

Her kan der peges på, at der i fagdidaktik i noget større omfang end i materialet som helhed publiceres i tidsskriftartikler, samt at der på samme fagfelt publiceres noget mindre end i materialet som helhed i form af selvstændige bøger/rapporter. I (almen) pædagogik er billedet modsat: undergennemsnitligt tidsskriftartikelproduktion og overgennemsnitligt bog/rapportproduktion.

Relationen mellem sprog og emne vises herunder:

Tabel 3: Sprog og emne

	ikke- engelsk		engelsk	
fagdidaktik	71	73,2%	326	61,2%
pædagogik	23	23,7%	150	28,1%
andet	3	3,1%	57	10,7%

Her bemærkes den relativ store andel af fagdidaktikken, der publiceres på ikke-engelske sprog. Dette fænomen er forbundet med fremmedsprogspædagogik i ikke-engelske sprog. Forskning om f.eks. fransk eller tysk som fremmedsprog publiceres naturligvis oftere på henholdsvis fransk eller tysk end på engelsk. I de naturvidenskabeligt orienterede skolefag er det uhyre sjældent, at der publiceres på andet sprog end engelsk.

Den fremmedsprogede pædagogiske forskning er ansigtet udadtil for dansk pædagogisk forskning. Danske pædagogiske forskere kan nok klare sig med det danske sprog i nordisk sammenhæng. I verden uden for Norden må engelsk, tysk og fransk m.v. tages i brug. Det er slet og ret en forudsætning for at kunne indgå i den internationale forskningsverden. Det er derfor ikke ligegyldigt hvilke karakteristika den fremmedsprogede pædagogiske forskning har. En samlet *karakteristik af*

den fremmedsprogede danske pædagogiske forskning er som følger:

Den fremmedsprogede pædagogiske forskning andrager ca. 11,2% af den samlede forskning. Det er således kun en mindre del af forskningen, der i sit udgangspunkt rækker videre end det nordiske sprogområde.

Der er tale om forskning som primært udgives på engelsk. Kun i forbindelse med fremmedsprogspædagogik skrives der i større omfang ind i en ikke-engelsksproget sammenhæng.

Forskningen publiceres i reglen som mindre arbejder. De større publikationer i form af bøger og/eller rapporter udgør kun 1/5 af materialet. Ca. 1/3 af forskningen udgives i form af tidsskriftartikler. 1/4 er konferencbidrag. Bogbidrag andrager lidt over 1/5. Her er der dog udsving mellem de forskellige dele af den pædagogiske forskning. I fagdidaktikken publiceres der i højere grad i form af tidsskriftartikler. I pædagogikken derimod er andelen af bøger/rapporter relativt større.

Emnemæssigt ses den fremmedsprogede danske pædagogiske forskning at dække et meget bredt spekter. Den fagdidaktiske forskning vejer klart tungest med ca. 2/3 medens (almen) pædagogik omfatter ca. 1/4 af dokumenterne.

Der synes ikke at være mange dokumenter, der i videnskabssteoretisk forstand repræsenterer alternative vinkler på pædagogikken. Frankfurterskolen, strukturalismen og forskellige mere eller mindre marxistiske vinkler på pædagogikken var rigt repræsenteret i den dansksprogede pædagogiske forskning i 80'erne. Der er kun meget få dokumenter af dette tilsnit i den fremmedsprogede del af den pædagogiske forskning.

I denne undersøgelse er dansk pædagogisk forskning defineret operationelt, som det forskerne på de tre forskningsinstitutioner skrev i deres egenskab af forskere. Derfor er det relevant at spørge, om den fremmedsprogede pædagogiske forskning faktisk er pædagogisk forskning? Det er ikke så ligetil at besvare dette spørgsmål. En del af den fagdidaktiske forskning, der jo udgør 2/3 af materialet, synes at være mere faglig end didaktisk analyse. Dette gælder især de mere naturvidenskabelige skolefag. Den tiendedel af materialet, som er rubriceret som andet, er helt klart ikke pædagogisk forskning. Det er dog på den anden side forskning, som

er klart relevant for pædagogisk forskning. Dette gælder ikke mindst den statistiske forskning. Der er her alene grundlag for at konkludere, at langt den største del af materialet falder inden for en ikke for snæver opfattelse af pædagogisk forskning.

Spørgsmål 2: Dokumenterne i ERIC og BEI

De væsentligste databasekilder til international pædagogisk forskning er ERIC og BEI. En del af de fremmedsprogede dokumenter bliver optaget i disse internationale fagbibliografiske baser. 66 dokumenter svarende til ca. 10% bliver optaget i ERIC og 44 dokumenter svarende til ca. 7% bliver optaget i BEI. 14 af de dokumenter der optages i BEI findes også i ERIC. Det vil sige, at 96 dokumenter svarende til ca. 15% af de fremmedsprogede dokumenter opnår at blive tilgængelige i én af de to databaser.

Sprogfordelingen blandt de dokumenter, der optages i databaserne, fremgår af skemaet herunder:

Tabel 4: Sprog og repræsentation i bibliografiske baser

	ERIC		BEI	
	Antal	Procent	Antal	Procent
engelsk	64	97%	42	95,5%
ikke-engelsk	2	3%	2	4,5%

Det fremgår klart, at de engelsksprogede dokumenter, der udgør 84,6% af materialet, er overrepræsenteret i baserne. Dokumenter på ikke-engelske sprog er underrepræsenteret.

Dokumenttypefordelingen fremgår af tabel 5:

Tabel 5: Dokumenttyper i bibliografiske baser

	ERIC		BEI	
	Antal	Procent	Antal	Procent
bogbidrag	3	4,5%	13	29,5%
bog/rapport	10	15,2%	5	11,4%
konferencebidrag	20	30,3%	11	25%
tidsskriftartikler	33	50%	15	34,1%

Tabellen afspejler en lidt forskellig vægtlægning i ERIC og BEI. Konferencebidrag og tidsskriftartikler, der i det

samlede materiale andrager under 60% udgør i ERIC ca. 80%. Fordelingen af dokumenterne i BEI derimod afviger ikke væsentligt fra fordelingen i hele materialet. Tendensen er dog som helhed sådan at rådet til danske forskere i pædagogik skal lyde: skriv tidsskriftartikler eller konferencebidrag, der publiceres i proceedings, og skriv dem på engelsk, så er der bedre chancer for at få sine skriftlige arbejder i de internationale bibliografiske baser. Specielt er det værd at pege på, at det for tidsskriftartiklers vedkommende handler om at få sine artikler publiceret i de tidsskrifter, som baseproducenterne overvåger.

Emnefordelingen i databaserne fremgår af tabel 6.

Tabel 6: Emner i bibliografiske baser

	ERIC		BEI	
	Antal	Procent	Antal	Procent
fagdidaktik	37	56,1%	24	54,5%
pædagogik	26	39,4%	20	45,5%
andet	3	4,5%	0	0%

Tabellen viser at fagdidaktikken (i det samlede materiale 63%) og kategorien andet (i det samlede materiale 9,5%) er underrepræsenteret i databaserne. Ligeledes ses det, at pædagogikken (27,5% i samlede materiale) er overrepræsenteret.

Spørgsmål 3: De citerede dokumenter

Der indgår tre forskellige begreber i denne sammenhæng:

- citation, der angiver at en forfatter i et dokument citerer et andet dokument
- citeret dokument, der er det dokument en forfatter citerer fra
- citerende dokument, der er det dokument, hvori citationerne optræder.

Som det fremgår vil antallet af citationer, citerede dokumenter og citerende dokumenter i reglen være forskelligt.

I dette afsnit handler det om citationer og citerede dokumenter, som disse kan registreres i SSCI og AHS.

Det samlede antal citationer i SSCI og AHS er henholdsvis 238 og 97. Antallet af citerede dokumenter i SSCI er 128 medens det i AHS er 56.

I forbindelse med denne undersøgelse blev der som nævnt foretaget ny afsøgning af SSCI og AHS. Afsøgningen fandt sted et år efter den første afsøgning. Temmelig overraskende viste det sig, at antallet af citationer i SSCI i løbet af året var steget med 26. Det yngste dokument, der indgår i undersøgelsen er fra 1990. Midt i 1994 citeres der altså stadig fra sådanne og ældre dokumenter. Antallet af citationer i AHS var uforandret fra den første afsøgning.

En nærmere undersøgelse af de 26 nyregistrerede citationer er foretaget. Den viser, at der i alle tilfælde er tale om, at de nye citationer er knyttet til dokumenter, der i forvejen havde mere end 2 citationer. Dvs en tendens til over tiden, at det der i forvejen er blevet citeret flere gange, hyppigere vil blive citeret fremover.

Sammenhængen mellem sprog og citationer ses i Tabel 7.

Tabel 7: Dokumentsprog og citation

	SSCI		AHS	
	Antal	Procent	Antal	Procent
fremmedsprogede dokumenter	150	63%	40	41,2%
dansksprogede dokumenter	88	37%	57	58,8%

Temmelig overraskende er det ikke kun de fremmedsprogede dokumenter, der giver anledning til citationer. En forbavsende stor del, i SSCI 37% og i AHS hele 58,8% af citationerne, er citationer fra dansksprogede dokumenter.

Dette forhold understreges yderligere ved en iagttagelse af de tilsvarende forhold, men nu for citerede dokumenter:

Tabel 8: Citerede dokumenters sprog

	SSCI		AHS	
	Antal	Procent	Antal	Procent
fremmedsprogede	74	57,8%	22	39,3%
dansksprogede	54	42,2%	34	60,7%

Det er en overraskende stor andel af den dansksprogede pædagogiske forskning, der citeres internationalt. Det er overraskende, fordi den dansksprogede pædagogiske forskning næppe i udgangspunktet er tænkt som forskningens internationale ansigt.

En nærmere analyse af de fremmedsprogede citerede dokumenter viser følgende fordeling:

Tabel 9: De fremmedsprogede citerede dokumenters sprog

	SSCI		AHS	
	Antal	Procent	Antal	Procent
engelsksprogede	71	95,9%	17	77,3%
ikke-engelsk sprog	3	4,1%	5	22,7%

Blandt de fremmedsprogede dokumenter er det således hovedsageligt de engelsksprogede, der citeres. De engelsksprogede dokumenter udgør 84,6% af de fremmedsprogede dokumenter, så der er tale om en vis overrepræsentation i SSCI og en vis underrepræsentation i AHS.

I den resterende del af dette afsnit ses der alene på de citationer og de citerede dokumenter, som er knyttet til/er de fremmedsprogede dokumenter. Dansksprogede citerede dokumenter og citationer knyttet til dansksprogede dokumenter indgår således *ikke* i analysen.

Dokumenttypefordelingen fremgår af tabel 10.

Tabel 10: Citerede fremmedsprogede dokumenttyper

	SSCI		AHS	
bogbidrag	16	21,6%	5	22,7%
bog/rapport	11	14,9%	5	22,7%
konferencebidrag	18	24,3%	2	9,1%
tidsskriftartikler	29	39,2%	10	45,5%

Tidsskriftartikler der udgør 34,8% af det samlede materiale citeres som det fremgår relativt hyppigst.

Det spørgsmål kunne rejses om dokumenter, der er tilgængelige i ERIC eller BEI, oftere bliver citeret. Tabellen herunder belyser dette:

Tabel 11: Citerede dokumenter også i bibliografiske baser

	SSCI		AHS	
I ERIC	16	21,6%	6	27,3%
I BEI	12	16,2%	1	4,5%

Det er altså ikke sådan, at blot et dokument bliver optaget i ERIC eller BEI så bliver det opdaget og citeret. Derimod synes optagelse i ERIC eller BEI at give større chance for citering. De fremmedsprogede dokumenter, der indgår i ERIC er 66 svarende til 10,5% medens de tilsvarende tal for BEI er 44 og 7%.

Den mere overordnede emnefordeling af de citerede dokumenter fremgår af tabel 12.

Tabel 12: Citerede dokumenters emner

	SSCI		AHS	
fagdidaktik	24	32,4%	13	59,1%
pædagogik	25	33,8%	7	31,8%
andet	25	33,8%	2	9,1%

Som det fremgår, er der noget færre citerede fagdidaktiske dokumenter, end der kunne forventes. Der er overraskende mange dokumenter i kategorien andet, der citeres.

Et mere detaljeret billede fås ved i stedet for citerede dokumenter at operere med citationer. Dette holdes i næste skema op mod en mere detaljeret emneopdeling.

Tabel 13: Citationer og emner

	AHS	SSCI	IALT	% af cit.
FAGDIDAKTIK	28	36	64	33,7%
matematik	0	1	1	0,5%
miljø	0	0	0	0
fremmedsprogsundervisning	9	1	10	5,3%
geografi	0	3	3	1,6%
kemi	0	7	7	3,7%
musiske fag	1	0	1	0,5%
biologi	0	0	0	0%
dansk	5	3	8	4,2%
fysik	5	6	11	5,8%
historie	6	0	6	3,2%
læsning	1	10	11	5,8%
informationsteknologi	1	3	4	2,1%
andre fag	0	2	2	1,1%
PÆDAGOGIK	10	39	49	25,8%
danske uddannelses-system	0	4	4	2,1%
almen didaktik/pædagogisk psykologi	2	13	15	7,9%
læreruddannelse	0	5	5	2,6%
specialundervisning	0	3	3	1,6%
almen pædagogik	0	3	3	1,6%
universitetsdidaktik	1	7	8	4,2%
ulandspædagogik	0	0	0	0%
småbørnspædagogik	6	3	9	4,7%
voksenpædagogik	1	1	2	1,1%
ANDET	2	75	77	40,5%
statistik	0	18	18	9,5%
almen psykologi	2	56	58	30,5%
andet	0	1	1	0,5%

I tabellen er det mildt sagt overraskende, at den del af den fremmedsprogede pædagogiske forskning, som giver anledning til flest citationer, er ikke-pædagogisk. Kategorien andet omfatter kun 9,5% af det samlede fremmedsprogede materiale. De fagdidaktiske dokumenter giver ikke et antal citationer der svarer til deres andel i det samlede materiale på 63%. De (almen) pædagogiske dokumenter foranlediger næsten samme antal citationer som deres andel af materialet på 27,5%

Spørgsmål 4: De citerende dokumenter

Medens der i sidste afsnit kun blev arbejdet med de fremmedsprogede dokumenter, vil der her blive set på alle citerende dokumenter - både dokumenter der citerer danske og fremmedsprogede dokumenter.

Antallet af citerende dokumenter er fra SSCI 209 og fra AHS 84.

I downloadet af de fornyede SSCI og AHS søgninger er forfatter angivet til de citerende dokumenter. Disse forfattere er sorteret i tre grupper:

- selvciterende forfattere
- af mig kendte (andre) danske forfattere
- udenlandske forfattere

Skemaet herunder viser hvem det er der citerer:

Tabel 14: Citerende dokumenters forfattere

	SSCI	AHS	IALT	%
selvciterende	37	6	43	14,7%
andre danskere	36	19	55	18,8%
udlændinge	136	59	195	66,6%
ialt	209	84	293	

Ca. 2/3 af de dokumenter, der i international sammenhæng citerer den danske pædagogiske forskning, er således skrevet af udenlandske forfattere. Der er ikke data til rådighed, der kan yderligere opdele gruppen af udenlandske forfattere. Der er dog mange svenske og norske navne blandt de udenlandske citerende forfattere. Dette sammenholdt med den relativt store andel dansk-sprogede citerede dokumenter fører til følgende konklusion:

Det er skønmæssigt under halvdelen af de fundne citationer, som er virkeligt internationale dvs. falder uden for det dansk/svensk/norske sprogområde. Skønmæssigt under halvdelen af de fundne citationer kommer fra ikke-nordiske forfattere.

Diskussion

En række temaer og spørgsmål er det afslutningsvis væsentligt at få berørt:

1. En vurdering af dansk pædagogisk forsknings internationale udbredelse må også ses i forhold til omfanget af den internationale pædagogiske forskning.

Mængden af dokumenter med et pædagogisk forskningsindhold i verden findes der ingen statistikker på. En afsøgning af databasen ERIC viser en relativ konstant årlig vækst omkring 30.000 +/- 2000 dokumenter fra 1980 til 1990. Denne konstant kan imidlertid blot afspejle de ressourcer databaseproducenterne i ERIC kan lægge ind i arbejdet. I dansk pædagogisk forskning er det årlige antal producerede dokumenter steget fra starten af 80'erne til slutningen af 80'erne. M.h.t. til den udenlandske pædagogiske litteratur kan dette ikke vides med bestemthed, men indtrykket er dog en særdeles kraftig stigning i perioden. Holder disse vurderinger, er det blevet sværere for dansk pædagogisk forskning at slå igennem internationalt i løbet af 80'erne.

2. Dernæst må det konstateres, at når dansk pædagogisk forskning citeres, er der i mere end halvdelen af tilfældene tale om selvcitation, citering af andre danske eller nordiske forfattere. Dette kan tolkes f.eks. som:

- Udtryk for en vis selvtilstrækkelighed, måske lukket-hed, i den danske pædagogiske forskningsverden: Det er godt nok at nå ud til danske og nordiske kolleger. Verden iøvrigt er ikke så interessant.
- Udtryk for en vis selvtilstrækkelighed, måske lukket-hed, i den internationale pædagogiske forskningsverden: Pædagogisk forskning fra små lande og sprogområder er ikke så interessant.
- Udtryk for publiceringsvilkårene i faget pædagogik. Det er betydeligt sværere at få publiceret en artikel i et af de førende internationale pædagogiske tids-

skrifter, end det er i et af de tilsvarende naturvidenskabelige tidsskrifter².

- Udtryk for at pædagogisk forsknings genstandsfelt er stærkt indlejret i de samfund, hvori den finder sted: De nordiske lande er samfundsmæssigt set relativt tæt på hinanden. Det er derfor både naturligt og frugtbart at finde de mange danske og nordiske citerende forfattere.
- Udtryk for at dansk pædagogisk forskning også skal løse nationale opgaver, og at disse forskningsopgaver ikke er så "salgbare" internationalt. Sagen handler her om, at dansk pædagogisk forskning ikke kun skal vurderes med en international målestok, men også med en dansk, der fortæller om forskningens værdi i den danske sammenhæng.

3. Den kraftige mængde af citationer på den del af den pædagogiske forskning, der ikke er pædagogisk er ligeledes en diskussion værd. Det må konstateres, at det, der i denne undersøgelse er kaldt kategorien andet, ikke overraskende er svagt repræsenteret i de pædagogiske bibliografiske databaser. Den rent psykologiske og statistiske forskning, der er tale om, distribueres i bibliografisk henseende altså på anden vis.

Måske ligger en del af forklaringen på disse mange citationer i det forhold, at statistik og almen psykologi indeholder flere genuint almene problemstillinger end den pædagogiske forskning. En større del af pædagogisk forskning formes af og omhandler det nationale pædagogiske univers.

4. Den kraftige underrepræsentation som helhed af citationer på fagdidaktikken kan også diskuteres. Her er der også tale om underrepræsentation i de pædagogiske bibliografiske baser, men ikke så udtalt. Det svage citationstal kan hænge sammen med, at dele af fagdidaktikken er mere fag end didaktik. I det øjeblik at faget så er ikke-samfundsvidenskabeligt, vil citationer sjældent registreres i SSCI. Derimod vil der, dette er dog ikke undersøgt, formentlig kunne findes citationer i de naturvidenskabelige citationsbaser. På fagdidaktikkens område er der dog tale om store udsving fra fagområde til fagområde.

5. I denne undersøgelse er vist en række mønstre i distributionen af dansk pædagogisk forskning. Hvor er imidlertid forklaringerne på de fundne mønstre:

er der tale om et internationalt distributionssystem, som har visse svagheder i forhold til dansk pædagogisk forskning?

Eller

er der tale om, at det er egenskaber i dansk pædagogisk forskning, der danner baggrunden for mønstrene?

Eller

er der tale om en kombination af begge nævnte forhold?

Der er ikke data til rådighed som giver mulighed for en entydig forklaring. Umiddelbar forekommer den kombinerede forklaring dog som mest plausibel. Dette kan illustreres ved, hvordan det internationale system og dansk pædagogisk forskning "understøtter" hinanden.

F.eks:

- at den sproglige profil i den internationale databasedistribution kun i begrænset omfang levner plads til det danske sprog. Her overfor at langt den overvejende del af dansk pædagogisk forskning udgives på dansk.
- at den internationale databasedistribution på det pædagogiske fagområde levner relativt mest plads til det, der i denne undersøgelse er kaldt (almen) pædagogik. I kontrast hertil står det forhold, at denne del af dansk fremmedsproget pædagogisk forskning kun udgør 27,5%.

6. Diskussionen om, hvilken rolle dansk pædagogisk forskning bør og kan spille i den internationale sammenhæng, er ikke mig bekendt taget op systematisk af andre. Tolkning af den foreliggende undersøgelse skal også ses i forhold til, hvad der kunne være visionen for dansk pædagogisk forskning internationalt:

Spørgsmålet om dansk pædagogisk forskning overhovedet har væsentlige ting at bidrage med internationalt må stilles og besvares.

Skal der fortsat være en så stor bredde emnemæssigt eller skal der en koncentration til på færre emner? Skal det være de i international henseende stærke dele af dansk pædagogisk forskning, der skal yderligere styrkes? Eller skal andre, måske svagere udviklede dele af den pædagogiske forskning styrkes?

Hvilke rolle skal den internationale dimension, måske snævrere den europæiske dimension, spille for den pædagogiske forskning?

Her overfor må det understreges, at dansk pædagogisk forskning også har en helt nødvendig dansk side. For de danske pædagogiske forskere betyder denne dobbelthed et krav om dobbeltkvalificering: både i forhold til det internationale og i forhold til det danske. Sagen er den, at det (vilde) tankeeksperiment, der afskaffede den nationale danske pædagogiske forskning, ikke ville kunne erstatte den med den internationale pædagogiske forskning.

7. Et sidste væsentligt omdrejningspunkt er selve distributionssystemet. Denne undersøgelse har vist, at de systemer, hvor vi ikke har indflydelse på input, kun i ringe grad finder plads til dansk pædagogisk forskning. I hvilken udstrækning skal vi fra dansk side så selv sætte på international distribution via en database som f.eks. PEPsy?

Noter

- 1 Larsen, Michael Søgaard: Dansk pædagogisk forsknings repræsentation i internationale databaser 1. I Biblioteksarbejde 1993 nr 38
- 2 I: Sivertsen, Gunnar: Nordisk Samfunnsforskning i internationale Tidsskrifter. København: Nord, 1993. Peger der på at noget sådant synes at være tilfældet.